Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2025)0136

Elektros tinklai – ES energetikos sistemos pagrindas

2025 m. birželio 19 d. Europos Parlamento rezoliucija „Elektros tinklai – ES energetikos sistemos pagrindas“ (2025/2006(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnį,

– atsižvelgdamas į 2020 m. liepos 8 d. Komisijos komunikatą „Neutralaus poveikio klimatui ekonomikos stimuliavimas: ES energetikos sistemos integravimo strategija“ (COM(2020)0299),

– atsižvelgdamas į 2023 m. lapkričio 28 d. Komisijos komunikatą „Tinklai, trūkstama jungtis. ES tinklų veiksmų planas“ (COM(2023)0757),

– atsižvelgdamas į 2025 m. sausio mėn. Komisijos ataskaitą „Investment needs of European energy infrastructure to enable a decarbonised economy“ („Europos energetikos infrastruktūros investicijų poreikiai siekiant sudaryti sąlygas nuo iškastinio kuro nepriklausomai ekonomikai“)[1],

– atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 26 d. Komisijos komunikatą „Įperkamos energijos veiksmų planas. Mūsų energetikos sąjungos tikros vertės atskleidimas siekiant užtikrinti įperkamą, efektyviai naudojamą ir švarią energiją visiems europiečiams“ (COM(2025)0079),

– atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 26 d. Komisijos komunikatą „Švarios pramonės kursas. Bendros konkurencingumo ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo veiksmų gairės“ (COM(2025)0085),

---

1 Europos Komisija: Energetikos generalinis direktoratas, Artelys, LBST, Trinomics, Finesso, A. et al., *Investment needs of European energy infrastructure to enable a decarbonised economy – Final report*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2025.

– atsižvelgdamas į 2025 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatą „Europos automobilių pramonės veiksmų planas“ (COM(2025)0095),

– atsižvelgdamas į 2021 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1153, kuriuo nustatoma Europos infrastruktūros tinklų priemonė ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1316/2013 ir (ES) Nr. 283/2014[1] (EITP reglamentas),

– atsižvelgdamas į 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/869 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 bei (ES) 2019/943 ir direktyvos 2009/73/EB bei (ES) 2019/944 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 347/2013[2] (TEN-E reglamentas),

– atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES[3],

– atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos[4],

– atsižvelgdamas į 2023 m. spalio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2023/2413, kuria iš dalies keičiami Direktyva (ES) 2018/2001, Reglamentas (ES) 2018/1999 ir Direktyva 98/70/EB, kiek tai susiję su skatinimu naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, ir panaikinama Tarybos direktyva (ES) 2015/652[5] (Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva),

– atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1275 dėl pastatų energinio naudingumo[6],

– atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1711, kuria dėl Sąjungos elektros

---

1 OL L 249, 2021 7 14, p. 38, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1153/oj.
2 OL L 152, 2022 6 3, p. 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/869/oj.
3 OL L 158, 2019 6 14, p. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj.
4 OL L 158, 2019 6 14, p. 54, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj.
5 OL L, 2023/2413, 2023 10 31, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj.
6 OL L, 2024/1275, 2024 5 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj.

energijos rinkos modelio tobulinimo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2018/2001 ir (ES) 2019/944[1],

– atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1747, kuriuo dėl Sąjungos elektros energijos rinkos modelio tobulinimo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2019/942 ir (ES) 2019/943[2] (Elektros energijos rinkos modelio reglamentas),

– atsižvelgdamas į 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013[3] ir kuris atspindi ES elektros energetikos sistemų sujungimo tikslus,

– atsižvelgdamas į Tarybos išvadas „Tvarių elektros tinklų infrastruktūros plėtojimas“, kurias 2024 m. gegužės 30 d. posėdyje patvirtino Transporto, telekomunikacijų ir energetikos taryba,

– atsižvelgdamas į savo 2020 m. liepos 10 d. rezoliuciją dėl visapusiško Europos požiūrio į energijos kaupimą[4],

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. gegužės 19 d. rezoliuciją dėl Europos energetikos sistemų integracijos strategijos[5],

– atsižvelgdamas į 2023 m. sausio mėn. ES energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) ataskaitą dėl elektros energijos perdavimo ir skirstymo tarifų metodikos Europoje,

– atsižvelgdamas į 2023 m. gruodžio 19 d. ACER ataskaitą „Demand response and other distributed energy resources: what barriers are holding them back?“ („Paklausos atsakas ir kiti paskirstytieji energijos ištekliai: su kokiomis kliūtimis susiduriama?“),

– atsižvelgdamas į 2025 m. balandžio mėn. Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklo (ENTSO-E) ataskaitą „Bidding

---

1 OL L, 2024/1711, 2024 6 26, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj.
2 OL L, 2024/1747, 2024 6 26, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj.
3 OL L 328, 2018 12 21, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj.
4 OL C 371, 2021 9 15, p. 58.
5 OL C 15, 2022 1 12, p. 45.

Zone Review of the 2025 Target Year“[1] („2025 tikslinių metų prekybos zonų peržiūra“),

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto pranešimą (A10-0091/2025),

A. kadangi elektros tinklai yra labai svarbūs, kad Sąjunga galėtų pereiti prie švarios energijos ir tiekti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, kartu remdama ekonomikos augimą ir klestėjimą; kadangi neveiksmingumas ir visiškos integracijos trūkumas daro neigiamą poveikį energijos kainoms, taikomoms vartotojams ir įmonėms;

B. kadangi, atsižvelgiant į didėjančią elektros energijos paklausą, reikia didelių investicijų ir modernizavimo bei reguliavimo priežiūros, kad būtų padidintas tarpvalstybinis ir nacionalinio lygmens pralaidumas ir modernizuota infrastruktūra, taip užtikrinant dekarbonizuotą, lanksčią, labiau decentralizuotą, skaitmeninę ir atsparią elektros energijos sistemą;

C. kadangi prastas junglumas ir tinklų kliūtys – viena iš pagrindinių priežasčių, dėl kurių ES negali visapusiškai pasinaudoti didele vėjo ir saulės energijos įrengtąja galia ir taip užtikrinti prieinamas kainas namų ūkiams ir pramonei; kadangi dėl to, kad nėra stiprių jungčių tarp regionų, pasižyminčių skirtingomis gamtinėmis ir klimato ypatybėmis, kai kuriuose regionuose gaminama per daug energijos ir administraciniu požiūriu ribojama atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba, o kiti regionai susiduria su nepakankama pasiūla ir didelėmis kainomis;

D. kadangi perdavimo sistemos operatoriai (PSO) labai svarbūs integruojant jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energiją į ES tinklą, visų pirma prisijungus prie daugiau nei vienos rinkos; kadangi, jei PSO nesugeba užtikrinti sutartų tinklo pajėgumų, kūrėjams turėtų būti mokamos kompensacijos už prarastus eksporto pajėgumus, finansuojamos iš perkrovos pajamų; kadangi tokia kompensacija turėtų būti teisingai paskirstyta tarp PSO ir atitikti nediskriminavimo ir kuo didesnės tarpvalstybinės prekybos principus; kadangi tai rodo, kaip svarbu išlaikyti veikiančią jungiamųjų elektros linijų magistralę, nes dėl jungiamųjų linijų pajėgumo sutrikimų ir gamintojai, ir PSO gali patirti išlaidų;

---

[1] Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklas (ENTSO-E), „Bidding Zone Review of the 2025 Target Year“, 2025 m. balandžio mėn., https://eepublicdownloads.blob.core.windows.net/public-cdn-container/clean-documents/Network%20codes%20documents/NC%20CACM/BZR/2025/Bidding_Zone_Review_of_the_2025_Target_Year.pdf.

E. kadangi Europa pasieks savo priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslus tik tuo atveju, jei bus taikomas koordinuotas visos Europos elektros energijos sistemos planavimo metodas, jungiantis sienas, sektorius ir regionus;

F. kadangi siekiant užtikrinti veiksmingą ES elektros energijos sistemos plėtrą būtina koordinuoti elektros energijos perdavimo ir paskirstymo tinklų planavimą;

G. kadangi ES elektros tinklas buvo sukurtas XX a. ekonomikai, pagrįstai centralizuota elektros energijos gamyba naudojant iškastinį kurą, ir turi būti modernizuotas, kad atitiktų skaitmeninės ekonomikos, kurioje didėja elektrifikacijos lygis ir decentralizuotų bei kintamų atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalis, poreikius;

H. kadangi tarpvalstybinės jungtys, perdavimo ir skirstymo tinklų infrastruktūra yra labai svarbios integruojant atsinaujinančiuosius energijos išteklius, mažinant Europos vartotojų išlaidas ir didinant energijos tiekimo saugumą;

I. kadangi skirstymo lygmens tinklų projektai jau atitinka finansavimo pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonės energetikos srityje (EITP-E) reikalavimus; kadangi vis dėlto pagal naujausią bendrų interesų projektų (BIP) sąrašą skirstomiesiems tinklams skirta tik nedidelė dalis lėšų; kadangi EITP-E turėtų geriau atspindėti skirstomųjų tinklų vaidmenį siekiant ES energetikos ir klimato srities tikslų;

J. kadangi ENTSO-E apskaičiavo, kad 13 mlrd. EUR per metus siekiančios tarpvalstybinės investicijos į elektros energiją iki 2050 m. sumažintų sistemos sąnaudas 23 mlrd. EUR per metus;

K. kadangi principas „svarbiausia − energijos vartojimo efektyvumas“ yra vienas iš pagrindinių ES energetikos politikos principų, ir jis yra teisiškai privalomas; pažymi, kad tinkamai įgyvendinus šį principą gerokai sumažės energijos suvartojimas, taigi ir poreikis investuoti į elektros tinklus bei jungiamąsias linijas;

L. kadangi siekiant sėkmingos energetikos pertvarkos ir patikimos Europos energetikos sistemos labai svarbu išlaikyti ES energetikos politikos trikampio, t. y. tvarumo, tiekimo saugumo ir įperkamumo, pusiausvyrą;

M. kadangi energijos tinklo planavimas yra ilgalaikis procesas, glaudžiai susijęs su investicijų stabilumu;

N. kadangi tikimasi, kad iki 2030 m. energetikos sistemos lankstumo poreikis padvigubės, nes didėja atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalis; kadangi dėl to paklausos lankstumas labai svarbus tinklų stabilumui; kadangi elektros energijos rinkoje dalyvaujantys atskiri piliečiai, įmonės ir bendruomenės gali duoti įvairios naudos tinklams,

pvz., padidinti sistemos veiksmingumą, atsparumą, optimizuoti investicijas, padidinti visuomenės pritarimą ir sumažinti energijos sąnaudas; Kadangi susirūpinimą vis dar kelia didelis vėlavimas ir nenuoseklumas įgyvendinant galiojančias ES nuostatas dėl piliečių energetikos, paklausos lankstumo ir pažangiųjų tinklų veiklos;

O. kadangi, nors perdirbimu patenkinama 40–55 proc. Europos aliuminio ir vario poreikių, būtina apsvarstyti tolesnes priemones, skirtas perdirbimo pajėgumams, atliekų surinkimui ir tiekimo grandinės veiksmingumui didinti;

P. kadangi Komisijos ir vyriausiosios įgaliotinės bendrame komunikate „ES veiksmų planas dėl kabelių saugumo“ pabrėžiama, kad svarbu užtikrinti saugų kabelių atsarginių dalių tiekimą ir kaupti pagrindinių medžiagų ir įrangos atsargas;

Q. kadangi 2025 m. balandžio 28 d. Pirėnų pusiasalyje ir kai kuriose Prancūzijos dalyse įvykęs visiškas elektros energijos sistemos atsijungimas parodė, be kita ko, kaip svarbu didinti energijos tinklo atsparumą užtikrinant, kad jis visada būtų gerai prižiūrimas, apsaugotas ir subalansuotas, be kita ko, teikiant lanksčias sistemos paslaugas ir stiprinant tarpvalstybines jungtis, kad sistemos gedimo atveju būtų galima užtikrinti spartų atsigavimą;

R. kadangi nacionalinio ir regioninio lygmens sistemų operatoriams tenka svarbi atsakomybė, ypač energijos tiekimo saugumo srityje; kadangi visas reguliavimo pobūdžio užduotis turėtų atlikti reguliavimo agentūros, veikiančios viešojo intereso labui; kadangi, be šių pareigų, tvirtesnis reguliavimo institucijų ir ACER vaidmuo planavimo procesuose gali padėti šalinti trūkumus, pvz., dabartinio ENTSO-E dešimties metų tinklo plėtros plano tinklų planavime, kaip nurodyta tinklo stebėsenos ataskaitoje; kadangi, nors ir pripažįstant perdavimo sistemos operatorių atsakomybę rengiant šiuos scenarijus, ankstyvas ACER įsitraukimas į rengimo procesą galėtų padėti užtikrinti, kad laikomasi scenarijų rengimo gairių pagal TEN-E reglamentą;

S. kadangi jungčių plėtra padės dar labiau integruoti ES elektros rinką, o tai ne tik padidins sistemos lankstumą ir atsparumą, bet ir suteiks galimybę pasiekti masto ekonomiją gaminant elektros energiją iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių;

T. kadangi, siekiant įdiegti reikiamas atsinaujinančiųjų energijos išteklių, tinklų ir efektyvaus energijos vartojimo technologijas, darbo jėgos energetikos sektoriuje turės padaugėti 50 proc.[1];

U. kadangi mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ) yra ES ekonomikos, verslumo ir inovacijų pagrindas ir sudaro 99 proc. įmonių, teikia

---

1 2025 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatas „Įgūdžių sąjunga“ (COM(2025)0090).

darbo vietas daugiau kaip 85 mln. ES piliečių ir sukuria daugiau kaip 58 proc. ES BVP;

V. kadangi siekiant sumažinti priklausomybę nuo centralizuotos gamybos, kuri gali lengvai tapti fizinių ar kibernetinių grėsmių taikiniu arba nukentėti nuo su klimatu susijusių reiškinių, svarbu didinti decentralizuotą elektros energijos gamybą ir paklausos atsaką;

1. ragina valstybes nares visapusiškai ištirti, optimizuoti, modernizuoti ir išplėsti savo elektros tinklų pajėgumus, įskaitant perdavimą ir skirstymą; mano, kad elektros tinklai yra svarbiausias elementas ES pereinant prie konkurencingos, neutralizuoto poveikio klimatui ekonomikos iki 2050 m., galinčios prisitaikyti prie didelio kintamų atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų kiekio ir (arba) kintančių paklausos išteklių, kuriuos lemia didėjanti elektrifikacija ir skaitmeninių technologijų pažanga; atkreipia dėmesį į valstybių narių prerogatyvą nusistatyti savo energijos rūšių derinį;

2. ragina Komisiją, valstybes nares, ACER, ES SSO subjektą[1] ir ENTSO-E[2] nedelsiant įgyvendinti ES tinklų veiksmų plano, Įperkamos energijos veiksmų plano, ES elektros energijos rinkos modelio reformos ir Atsinaujinančių išteklių energijos direktyvos veiksmus;

3. pažymi, kad užbaigus ES energijos rinkos integraciją kasmet bus sutaupoma iki 40 mlrd. EUR, o 50 proc. padidinus tarpvalstybinę prekybą elektros energija, metinis ES BVP galėtų padidėti 0,1 proc.[3];

Elektros tinklų svarba Europos energetikos pertvarkai

4. palankiai vertina Komisijos komunikatą dėl tinklų[4]; pabrėžia, kad numatoma, jog iki 2030 m. elektros energijos suvartojimas padidės 60 proc., kad didėja poreikis į tinklą integruoti didelę kintamų atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį ir kad tinklai turi prisitaikyti

---

1 ES SSO subjektas yra techninė ekspertų įstaiga ir skirstymo sistemos operatorių (SSO) asociacija, kuriai pagal Elektros energijos rinkos reglamentą ((ES) 2019/943) suteikti įgaliojimai skatinti elektros energijos rinkos veikimą ir sudaryti palankesnes sąlygas energetikos pertvarkai.

2 Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklas (ENTSO-E) yra Europos perdavimo sistemos operatorių (PSO) bendradarbiavimo asociacija.

3 Tarptautinis valiutos fondas (TVF), 2025 m. sausio 16 d. TVF tarnybų informacinis pranešimas dėl ES energijos rinkos integracijos, įtrauktas į 2025 m. sausio 17 d. Tarybos informacinį pranešimą dėl ES energijos rinkos integracijos: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5438-2025-INIT/en/pdf.

4 2023 m. lapkričio 28 d. Komisijos komunikatas „Tinklai, trūkstama jungtis. ES tinklų veiksmų planas“ (COM(2023)0757).

prie labiau decentralizuotos, skaitmenizuotos ir lankstesnės elektros energijos sistemos, įskaitant sistemos operacijų optimizavimą ir visapusišką vietinių lankstumo išteklių, paklausos atsako ir energijos kaupimo sprendimų panaudojimą, siekiant papildyti didmenines rinkas ir padidinti tinklų atsparumą, todėl iki 2025 m. bus užtikrintas papildomas 23 GW tarpvalstybinis pralaidumas, o iki 2030 m. – dar 64 GW pralaidumas; pažymi, kad daugiau kaip 40 proc. Sąjungos skirstomųjų tinklų yra senesni nei 40 metų ir juos reikia atnaujinti[1];

5. pakartoja, kad iki 2030 m. Sąjunga turi investuoti apie 375–425 mlrd. EUR į skirstomuosius tinklus ir iš viso 584 mlrd. EUR į perdavimo ir skirstomuosius elektros tinklus[2], įskaitant tarpvalstybines jungtis ir skirstomųjų tinklų pritaikymą energetikos pertvarkai;

6. susirūpinęs pažymi, kad 2023 m. elektros perdavimo tinklų perkrovos valdymo sąnaudos ES siekė 4,2 mlrd. EUR[3] ir toliau didėja, ir kad ribojimas yra kliūtis didinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalį; pažymi, kad į šį skaičių neįtrauktas elektros skirstomasis tinklas; pabrėžia, kad 2023 m. dėl nepakankamo tinklų pajėgumo keliose valstybėse narėse buvo nutrauktas beveik 30 TWh atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos tiekimas; taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad per metus labai padaugėjo neigiamų elektros energijos kainų valandų – nuo 154 valandų 2018 m. iki 1 031 valandos 2024 m. rugsėjo mėn.[4], o tai daugiausia lėmė tinklo perkrovos pasienyje ir tai, kad elektros energijos rinkoje neužtikrinamas pakankamas kaupimas, lankstumas ir paklausos atsakas, kad kintamų atsinaujinančiųjų išteklių elektros pasiūlą būtų galima laikinai suderinti su elektros energijos paklausa; pabrėžia, kad šių problemų sprendimas galėtų padėti absorbuoti perteklinę pasiūlą ir taip maksimaliai išnaudoti esamą tinklų infrastruktūrą, tačiau esamos rinkos ir reguliavimo sistemos dažnai nesuteikia tinkamų paskatų tam pasiekti;

7. pabrėžia, kad dėl negebėjimo modernizuoti ir išplėsti ES elektros energijos tinklo ir dėl spartaus didelio kintamų atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekio, reikalingo ES tikslams pasiekti, diegimo, buvo ir toliau bus reikalaujama gerokai sumažinti skirstymą (nurodoma sumažinti gamybą); mano, kad atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamybos mažinimas dėl tinklo perkrovų ir apribojimų yra nepriimtinas didelės vertės atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos ir pinigų švaistymas; ragina Komisiją, rengiant būsimą Europos elektros tinklų dokumentų rinkinį, nustatyti ES

---

1 Ten pat.
2 Ten pat.
3 ACER 2024 m. rinkos stebėsenos ataskaita „Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management in the EU“, 2024 m. liepos 3 d.
4 ACER 2024 m. rinkos stebėsenos ataskaita „Key developments in EU electricity wholesale markets“, 2024 m. kovo 20 d.

strategiją, kuria būtų siekiama gerokai sumažinti atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamybos mažinimą;

8. pabrėžia išmaniųjų elektros tinklų vaidmenį gerinant perkrovų valdymą ir optimizuojant atsinaujinančiųjų išteklių energijos skirstymą; pabrėžia jų indėlį į tinklo lankstumą, integruojant skaitmenines priemones, kurios palengvina paklausos atsaką ir kolektyvinį pasigamintos energijos vartojimą; pabrėžia, kad geresnis tinklų valdymas didina energetinį atsparumą, mažina apribojimus ir užtikrina tiekimą didžiausios paklausos laikotarpiais;

9. pabrėžia, kad elektros tinklų infrastruktūra yra prioritetas siekiant ES strateginio savarankiškumo ir klimato bei energetikos srities tikslų; atkreipia dėmesį į švarios pramonės kurse numatytą įsipareigojimą elektrifikuoti – nustatytas pagrindinis veiklos rezultatų rodiklis iki 2030 m. pasiekti 32 proc. visos ekonomikos elektrifikacijos lygį, dėl kurio reikėtų gerokai ir nuolat atnaujinti ir diegti tinklus; apgailestauja dėl to, kad dėl delsimo reaguojant į prašymus prijungti prie tinklų lėtėja elektrifikacijos tempas, net ir tose valstybėse narėse, kuriose gamyba iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių sparčiai didėja;

10. ypač pabrėžia, kad energetikos bendrijos gali atlikti labai svarbų vaidmenį remiant vietos ekonomiką; apgailestauja, kad dėl reguliavimo kliūčių ir ribotų išteklių energetikos bendrijos ir mažesni operatoriai susiduria su neproporcingomis kliūtimis, trukdančiomis gauti prieigą prie tinklo ir prieigą prie tinklo finansavimo; todėl ragina valstybes nares, kurios atsilieka šioje srityje, visapusiškai įgyvendinti Švarios energijos dokumentų rinkinio, Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinio ir Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos nuostatas, įgalinant piliečius, savivaldybes, MVĮ ir bendroves aktyviai dalyvauti elektros energijos rinkoje, visų pirma kuriant atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijoms galimybes atveriančias sistemas ir skatinant dalijimosi energija sistemas; ragina skiriant su tinklu susijusį ES ir nacionalinio lygmens finansavimą atsižvelgti į konkrečius energetikos bendrijų rengiamų projektų poreikius;

Reguliavimo padėtis ir iššūkiai

11. yra įsitikinęs, kad reglamentavimo stabilumas yra esminė sąlyga, siekiant skatinti privačiąsias investicijas į elektros energijos tinklą ir, kai įmanoma, sudaryti sąlygas įperkamam ES ekonomikos elektrifikavimui, ir pakartoja, kad reikia įgyvendinti jau priimtus teisės aktus prieš vertinant galimas naujas peržiūras;

12. pabrėžia, kad integruotas tinklų planavimas visuose sektoriuose vietos, regioniniu, nacionaliniu ir ES lygmenimis padidins sistemos veiksmingumą ir sumažins sąnaudas; todėl ragina Komisiją ir valstybes nares siekti integruoto planavimo ir užtikrinti, kad elektros

energijos tinklo plėtros planai būtų suderinti su 2021–2030 m. nacionaliniais energetikos ir klimato srities veiksmų planais (NEKSVP) visų įtampos lygių atžvilgiu; pažymi, kad sustiprinta valdymo sistema padėtų užtikrinti tinklų plėtros planų ir nacionalinių bei ES lygmens politikos tikslų suderinamumą; pripažįsta, kad, nors valstybės narės privalo teikti ataskaitas apie savo indėlį siekiant ES tikslų pagal NEKSVP, šiuo metu nėra lygiaverčio įpareigojimo perdavimo sistemos operatoriams sistemingai teikti ataskaitas ES lygmeniu;

13. pabrėžia, kad TEN-E reglamentas ir bendrų interesų projektai (BIP) bei abipusio intereso projektai (AIP) yra galingos Sąjungos tarpvalstybinės energetikos infrastruktūros plėtros priemonės; apgailestauja dėl dabartinio Europos elektros infrastruktūrai skirto dešimties metų tinklo plėtros plano trūkumų, dėl kurių investiciniai interesai neatitinka tarpvalstybinių poreikių[1], ir dėl to, kad planuojant tinklą nevisiškai išnaudojamas tarpvalstybiniu ir tarpsektoriniu mastu sutaupytas kiekis[2]; taip pat apgailestauja, kad vėluojama užbaigti BIP; primygtinai ragina Komisiją pradėti vykdyti labiau koordinuotą ilgalaikį tarpsektorinį planavimą, siekiant sutaupyti atitinkamų lėšų ir gauti naudos visoje ES; pabrėžia, kad toks koordinuotas planavimas galėtų padėti geriau paskirstyti infrastruktūros išlaidas tarp valstybių narių; pažymi, kad nors TEN-E reglamentu sudaromos sąlygos išmaniųjų elektros tinklų projektams, turintiems tarpvalstybinį poveikį, gauti BIP statusą, net jei tokie projektai nekerta fizinės sienos, 2023 m. į BIP sąrašą įtraukti tik penki tokie projektai; todėl yra tvirtai įsitikinęs, kad reikia stiprinti, supaprastinti ir racionalizuoti BIP procesą siekiant didesnio aiškumo ir skaidrumo; ragina valstybes nares iki galo įgyvendinti BIP; ragina Komisiją skubiai pasiūlyti tikslinę TEN-E reglamento peržiūrą siekiant: 1) nustatyti patikimą planavimo procesą, kuriame derinama sistemos operatorių atsakomybė ir sustiprintas ACER vaidmuo, suteikiant ACER įgaliojimus prašyti keisti scenarijus dešimties metų tinklo plėtros planus, 2) užtikrinti, kad scenarijai būtų parengti laikantis dekarbonizacijos darbotvarkės, ir sudaryti palankesnes sąlygas išmaniųjų elektros energijos tinklų projektams, taip pat 3) nustatyti supaprastintą paraiškų teikimo procesą mažiems ir vidutiniams skirstymo sistemos operatoriams (SSO);

14. pabrėžia, kad tinklo planavimas yra ilgalaikis procesas, glaudžiai susijęs su investicijų stabilumu; todėl siūlo pratęsti tinklo plėtros planų laikotarpį iki 20 metų; pabrėžia, kad pagal ES konkurencijos darbotvarkę investicijos į tinklą yra skubiai reikalingos ir neturėtų būti atidedamos;

---

1 ACER 2024 m. stebėsenos ataskaita „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“, 2024 m. gruodžio 16 d., p. 17.

2 Ten pat.

15. be to, pažymi, kad ES ir toliau palaikys glaudžius ryšius elektros energijos srityje su kaimyninėmis šalimis, todėl mano, kad Komisija turėtų stiprinti tokį bendradarbiavimą su kaimyninėmis šalimis per abipusio intereso projektus su ES nepriklausančiomis šalimis, kaip numatyta TEN-E reglamente;

16. tvirtai pabrėžia, kad EITP-E pasirodė esanti labai svarbi tarpvalstybinės energetikos infrastruktūros bendro finansavimo priemonė, ir primygtinai ragina ją tęsti; palankiai vertina tai, kad į naujausią Komisijos dotacijų skyrimo pagal EITP-E procedūrą buvo įtraukti jūrinių elektros tinklų projektai;

17. mano, kad išsamių, patikimų ir palyginamų duomenų apie nacionalinį ir ES tinklų planavimą trūkumas trukdo padidinti tinklų efektyvumą; todėl ragina valstybes nares visapusiškai įgyvendinti atitinkamą Elektros energijos direktyvos[1] nuostatą, ypač 32 straipsnį, ir skatinti mažesnius SSO taikyti šio straipsnio nuostatą;

18. palankiai vertina ES SSO subjekto ataskaitą dėl gerosios praktikos, susijusios su skirstomųjų tinklų plėtros planais[2], kurioje valstybės narės raginamos į savo skirstomųjų tinklų plėtros planus įtraukti sąnaudų ir naudos analizes, kad būtų įvertintos investavimo galimybės; primygtinai ragina Komisiją, bendradarbiaujant su ES SSO subjektu, remiantis šia ataskaita parengti gaires, kad būtų suderintas ir padidintas nacionalinio skirstomųjų tinklų plėtros planavimo skaidrumas, paskelbti Europos skirstomųjų tinklų plėtros planų apžvalgą ir reikalauti, kad visi perdavimo ir skirstymo operatoriai pateiktų energetikos reguliavimo institucijoms reikiamus duomenis apie savo esamą ir būsimą tinklų priėmimo pajėgumą ir tinklų planavimą, kad energetikos reguliavimo institucijos galėtų tinkamai tikrinti tinklų planavimą; ragina valstybes nares įgyvendinti Direktyvos (ES) 2024/1711 31 straipsnio 3 dalį, kurioje reikalaujama, kad tinklo operatoriai skelbtų informaciją apie jų veiklos zonose turimus pajėgumus, siekiant užtikrinti skaidrumą ir sudaryti sąlygas suinteresuotiesiems subjektams priimti informacija pagrįstus investavimo sprendimus; ragina Komisiją sukurti centralizuotą internetinę visų perdavimo planų ir skirstomųjų tinklų plėtros planų saugyklą;

19. pabrėžia didelę riziką, kurią investicijų į atsinaujinančiųjų išteklių energiją gyvybingumui kelia apribojimas, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad daugelis valstybių narių nekompensuoja rinkos dalyviams už apribotą energijos kiekį, nors to reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2019/943 12 ir 13 straipsnius; apgailestauja dėl to, kad trūksta

---

1 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj).

2 ES SSO subjektas, „DSO Entity's identified good practices on Distribution Network Development Plans“, 2024 m. liepos 1 d.

skaidrumo, prieinamumo ir duomenų detalumo, kiek tai susiję su apribotu atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekiu ir perkrovos valdymo išlaidomis;

20. pabrėžia, kad verta nustatyti aiškius rodiklius, pagal kuriuos būtų galima įvertinti, ar ES tinkamai vykdo tinklo plėtrą ir stiprinimą, reikalingus jos 2050 m. tikslams pasiekti; pažymi, kad tokie rodikliai galėtų apimti atsinaujinančiųjų išteklių energijos ribojimo mažinimą, mažesnes tinklų plėtros sąnaudas, palyginti su suteiktų pajėgumų kiekiu, veiksmingesnį esamos infrastruktūros naudojimą, nuostolių mažinimą ir mažesnį žaliavų naudojimo intensyvumą;

21. atkreipia dėmesį į ENTSO-E ir ES SSO subjekto atliktą darbą siekiant suderinti apibrėžtis, taikomas sistemų operatorių turimam tinklų priėmimo pajėgumui, ir parengti visos ES apžvalgą; mano, kad nacionalinėms reguliavimo institucijoms (NRI) galėtų būti naudingos aiškios teisinės nuostatos dėl to, kaip valstybės narės gali teikti pirmenybę tinklo prijungimui, kad būtų atsisakyta eiliškumo principo; todėl prašo Komisijos iš dalies pakeisti Direktyvos (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos 6 straipsnį atliekant įgyvendinimo peržiūrą, kurią Komisija turi užbaigti ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d., ir atitinkamai nustatyti skaidrius prioritetinio prijungimo kriterijus, kuriuos valstybės narės pasirinktų ir išsamiau apibrėžtų 1) gamybos prijungimo atveju, pvz., projekto kokybė ir branda, įsipareigojimų lygis, prisidėjimas prie priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo, socialinė vertė ir 2) vartotojų prijungimo atveju, pvz., projekto kokybė ir branda, įsipareigojimų lygis, indėlis į priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, viešasis interesas arba strateginė ir (arba) socialinė vertė ir tinklo optimizavimas; ragina nacionalines reguliavimo institucijas ir valstybes nares numatyti aiškias prioritetų nustatymo taisykles, atsižvelgiant į vietos ir nacionalinius ypatumus, kad būtų galima atsisakyti eiliškumo principo, atgrasant nuo prijungimo prašymų, kurie nėra pagrįsti patikimu projektu, yra spekuliatyvūs arba kurių rengėjas negali įrodyti, kad yra pakankamai įsipareigojęs įgyvendinti projektą, teikimo;

22. pabrėžia, kad geresnės tarpvalstybinės jungtys suteikia didelių ekonominio efektyvumo galimybių sistemos lygmeniu, nes skaičiuojama, kad iki 2040 m. gamybos sąnaudos kasmet sumažės 9 mlrd. EUR, o reikiamos metinės investicijos į tarpvalstybinę infrastruktūrą ir kaupimo pajėgumus sudarys 6 mlrd. EUR;

23. apgailestauja, kad kai kurios valstybės narės iki 2020 m. nepasiekė 10 proc. elektros energijos sistemų sujungimo tikslo, ir primygtinai ragina jas stengtis pasiekti dabartinį 15 proc. elektros energijos sistemų sujungimo tikslą iki 2030 m., kaip nustatyta Reglamente (ES) 2018/1999, nes jungties pajėgumas labai svarbus ES elektros energijos vidaus rinkos veikimui – dėl jo galima sutaupyti daug lėšų sistemos lygmeniu ir iki 2040 m. sumažinti gamybos sąnaudas

9 mlrd. EUR per metus[1]; apgailestauja dėl to, kad iki 2030 m. reikalingas 32 GW tarpvalstybinis pralaidumas tebėra nepasiektas[2]; apgailestauja dėl vėlavimo ir netikrumo, susijusių su keliais sujungimo projektais; todėl ragina Komisiją ne vėliau kaip iki 2026 m. birželio mėn. pasiūlyti privalomą sujungimo tikslą 2036 m., grindžiamą poreikių vertinimu; pabrėžia, kad reikia bendradarbiauti su nepriimančiosiomis valstybėmis narėmis ir į derybas įtraukti ES ir jos kaimynines šalis, siekiant užtikrinti, kad projektai būtų užbaigti;

24. pabrėžia, kad reikia paspartinti elektros energijos infrastruktūros leidimų išdavimo procedūras; pabrėžia, kad ilgos leidimų išdavimo procedūros ar pertekliniai ataskaitų teikimo reikalavimai neturėtų vilkinti tinklų plėtros; todėl palankiai vertina teigiamą pažangą, susijusią su nuostatomis, priimtomis per naujausią Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos peržiūrą, visų pirma jos 16f straipsniu, ir Reglamentu dėl ekstremaliojoje situacijoje taikomų priemonių dėl leidimų išdavimo[3] siekiant paspartinti, racionalizuoti ir supaprastinti leidimų išdavimo procedūras tinklų ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektams, ypač laikantis viršesnio viešojo intereso principo, taikomo tinklo projektams; tačiau pažymi, kad kai kuriose valstybėse narėse, nepaisant ES lygmeniu nustatytų plataus užmojo sistemų, projektų leidimų išdavimo terminai iš esmės nepagerėjo; todėl primygtinai ragina valstybes nares nedelsiant įgyvendinti šias priemones ir ragina Komisiją atidžiai stebėti Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos įgyvendinimą ir reguliariai vertinti, ar persvarstytų nuostatų dėl leidimų išdavimo pakanka ES tikslams pasiekti; be to, ragina Komisiją nustatyti gaires valstybėms narėms, kad jos į savo nacionalines planavimo sistemas įtrauktų tylaus pritarimo principą, kaip aprašyta Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos 16a straipsnyje; pabrėžia, kad administracinių gebėjimų stiprinimas, be kita ko, užtikrinant tinkamą planavimo ir leidimus išduodančių institucijų darbuotojų skaičių, paspartins leidimų išdavimo procedūras;

25. ragina valstybes nares parengti planus, pagal kuriuos būtų nustatytos specialios infrastruktūros zonos tinklų projektams, kaip nurodyta Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos 15 straipsnyje; pabrėžia, kad tokie planai yra būtini siekiant atsižvelgti į vietos ypatumus ir užtikrinti pagarbą saugomoms vietovėms; pabrėžia, kad šie planai turėtų būti glaudžiai koordinuojami su paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos

---

1 ACER 2024 m. stebėsenos ataskaita „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“, 2024 m. gruodžio 16 d.

2 2023 m. lapkričio 28 d. Komisijos komunikatas „Tinklai, trūkstama jungtis. ES tinklų veiksmų planas“ (COM(2023)0757).

3 2022 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/2577, kuriuo nustatoma atsinaujinančiųjų išteklių energetikos sprendinių diegimo spartinimo sistema (OL L 335, 2022 12 29, p. 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2577/oj).

plėtros zonų nustatymu, siekiant užtikrinti racionalų, veiksmingą ir integruotą požiūrį į energetikos infrastruktūros plėtrą;

26. pažymi, kad dokumentai dažnai turi būti pateikiami popierine forma; ragina valstybes nares didinti šių procesų skaitmeninimą, siekiant paspartinti leidimų išdavimo procedūras; ragina Komisiją ir valstybes nares persvarstyti visus su leidimų išdavimu susijusius ES teisės aktus, pvz., Poveikio aplinkai vertinimo direktyvą[1], siekiant nustatyti privalomus skaitmeninių paraiškų rengimo, pateikimo ir nagrinėjimo reikalavimus;

27. pabrėžia, koks svarbus visuomenės pritarimas ir visuomenės dalyvavimas rengiant naujus tinklų projektus, ir ragina Komisiją parengti geriausios patirties pavyzdžių rinkinį, kuriuo būtų galima pasidalyti tarp valstybių narių šiuo klausimu; pabrėžia, kad itin svarbu veiksmingai komunikuoti su piliečiais ir bendrijomis tinklų projektų ir stiprinimo klausimais; pažymi, kad parama vietos lygmeniu gali padėti paspartinti ypatingos svarbos infrastruktūros diegimą ir taip padėti pasiekti nacionalinio ir ES lygmens tikslus; primygtinai ragina skubiai įgyvendinti ES bendradarbiavimo su elektros energijos sektoriumi paktą ir koordinuoti veiksmus su nacionalinėmis šalimis (PSO, SSO, NRI), kad būtų užtikrintas ankstyvas, prasmingas ir reguliarus visuomenės dalyvavimas tinklų projektuose;

28. ragina pagal būsimą Europos tinklų dokumentų rinkinį suburti TAIEX[2] leidimų išdavimo grupę, kuri padėtų valstybėms narėms šalinti administracines kliūtis, didinti reguliavimo gebėjimus ir paspartinti projektų patvirtinimą dalijantis geriausia patirtimi ir koordinuojant tarpvalstybinę veiklą;

29. palankiai vertina iniciatyvas, paskelbtas pagal Įperkamos energijos veiksmų planą; rekomenduoja Komisijai išplėsti „trišalės sutarties dėl įperkamos energijos Europos pramonei“ taikymo sritį, įtraukiant į ją mažesnius energijos gamintojus, įskaitant energetikos bendrijas, MVĮ ir įmones, kurios naudojasi lankstumo ir paklausos atsako priemonėmis, ir susieti šių bendradarbiavimo struktūrų rezultatus su tinklų planavimo procesais nacionaliniu ir ES lygmenimis, kad iš pat pradžių būtų galima optimizuoti planavimą, investicijas ir tinklų naudojimą;

---

1 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012 1 28, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj).

2 TAIEX – Komisijos naudojama Techninės pagalbos ir informacijos mainų programa. Pagal TAIEX remiamos viešųjų administracijų pastangos perkelti, įgyvendinti ir vykdyti ES teisės aktus ir skatinama dalytis geriausia ES patirtimi.

30. pabrėžia, jog reikia tobulinti viešųjų pirkimų sistemą, kad būtų galima spręsti tinklo operatorių problemas, susijusias su tiekimo grandinėmis; todėl palankiai vertina Komisijos komunikatą dėl švarios pramonės kurso ir Komisijos pranešimą apie būsimą viešųjų pirkimų direktyvų[1] peržiūrą; pabrėžia, kad viešieji pirkimai gali tapti priemone toliau plėtoti stiprią ES elektros energijos tinklų įrangos, programinės įrangos ir paslaugų gamybos tiekimo grandinę; ragina Komisiją skatinti atsparumą, tvarumą ir saugumą vykdant viešųjų pirkimų procedūras; pritaria didesniam ES viešųjų pirkimų teisės aktų nuoseklumui; ragina Komisiją pritaikyti ES viešųjų pirkimų taisykles, kad būtų suderintos ir supaprastintos funkcinės pirkimo specifikacijos, siekiant padidinti tinklo komponentų gamybos pajėgumus;

31. mano, kad būtina tinkamai standartizuoti ir parengti bendras technines specifikacijas, norint pasiekti masto ekonomiją ir paspartinti technologinę plėtrą; be to, mano, kad labai svarbu užtikrinti tinkamą standartizacijos lygį, kad nebūtų sumažintas gamintojų pajėgumas diegti inovacijas;

32. primena, kad reikia apsvarstyti naujus įrangos gamintojų ir operatorių verslo modelius, pvz., ilgalaikius pagrindų susitarimus, kuriais būtų skatinama pereiti nuo vienkartinių „tinklo projektų“ prie nuolatinių ir struktūruotų „tinklo programų“, nes tai tinklo technologijų gamintojams suteiktų daugiau planavimo tikrumo; ragina supaprastinti konkursų dėl tinklo įrangos ir paslaugų teikimo procesus;

33. pabrėžia, kad ši būsima viešųjų pirkimų direktyvų peržiūra leis į strateginių sektorių ES viešųjų pirkimų procesus įtraukti tvarumo, atsparumo ir pirmenybės teikimo Europai kriterijus, laikantis Reglamento (ES) 2024/1735[2] 25 straipsnio nuostatų; ragina tinklus ir susijusias technologijas aiškiai pripažinti strateginiais sektoriais, kad jie atitiktų peržiūrėtos sistemos reikalavimus; pabrėžia, kad siekiant sumažinti Sąjungos priklausomybę nuo ne ES tiekėjų, padidinti tiekimo grandinės saugumą ir puoselėti atsparią ES pramonės bazę, galinčią padėti įgyvendinti energetikos pertvarką, būtina labiau pirmenybę teikti Europai viešųjų pirkimų srityje; palankiai vertina tai, kad Europos investicijų bankas (EIB) pristatė „Tinklų gamybos paketą“, kuriuo siekiama remti Europos tiekimo grandinę, suteikiant bent 1,5 mlrd. EUR netiesioginių garantijų tinklų komponentų

---

1 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014 3 28, p. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

2 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1735 dėl priemonių sistemos Europos nulinio balanso technologijų gamybos ekosistemai stiprinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724 (OL L, 2024/1735, 2024 6 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj).

gamintojams; ragina sukurti daugiau panašių finansinių priemonių, kad būtų užtikrintas ilgalaikis investicijų tikrumas ir paspartintas Europos gamybos pajėgumų didinimas;

Finansavimas

34. pažymi, kad per pastaruosius penkerius metus pasaulinės investicijos į elektros energijos pajėgumus padidėjo beveik 40 proc., o investicijos į tinklų infrastruktūrą atsiliko; atkreipia dėmesį į tai, jog apskaičiuota, kad investicijų, kurias ES turės investuoti į savo tinklus 2025–2050 m. laikotarpiu, poreikis sudaro nuo 1 950 mlrd. EUR iki 2 600 mlrd. EUR[1];

35. susirūpinęs pažymi, kad pagal programą EITP – E skirto biudžeto nepakako, kad būtų paspartintas visų BIP ir AIP projektų kategorijų įgyvendinimas; pažymi, kad 2021–2027 m. programos biudžetas yra 5,84 mlrd. EUR, todėl jos pajėgumai yra riboti ir gali būti sunku patenkinti investicijų poreikius; ragina Komisiją ir valstybes nares, siūlant kitą daugiametę finansinę programą (DFP), gerokai padidinti EITP-E finansinį paketą ir EITP-E procentinę dalį lėšų, skirtų elektros infrastruktūrai kaip atskirą tinkamą išteklių dalį, ir užtikrinti, kad projektai tiek paskirstymo, tiek perdavimo lygmenimis, turintys ES pridėtinę vertę, būtų tinkami finansuoti iš EITP-E biudžeto; ragina Komisiją toliau nagrinėti EITP-E ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos finansavimo mechanizmo bendro finansavimo galimybes;

36. teigia, kad ES finansavimas daugiausia skiriamas perdavimo tinklams, o skirstomiesiems tinklams skiriama palyginti nedaug lėšų, nepaisant jų svarbaus vaidmens ES energetikos pertvarkoje, kaip matyti iš to, kad 2014–2020 m. pagal EITP-E finansuota apie 5,3 mlrd. EUR vertės projektų, iš kurių apie 1,7 mlrd. EUR skirta perdavimo tinklams, o 237 mln. EUR – išmaniesiems skirstomiesiems tinklams; pažymi, kad naujausiame BIP sąraše buvo tik penki išmaniųjų elektros energijos tinklų projektai;

37. labai apgailestauja dėl to, kad nors regioniniuose fonduose, pvz., Sanglaudos fonde, Europos regioninės plėtros fonde ar Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonėje, teoriškai numatytos investicijos į tinklus, praktiškai jos nepakankamai naudojamos tinklų projektams; taip pat apgailestauja, kad atsižvelgiant į ES inovacijų fondo kvietimams teikti paraiškas taikomus vertinimo kriterijus neleidžiama finansuoti tinklo technologijų demonstravimo ir gamybos; ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti, kad

---

[1] ACER 2024 m. stebėsenos ataskaita „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“ („Elektros infrastruktūros plėtra konkurencingai ir tvariai energetikos sistemai remti“), 2024 m. gruodžio 16 d., p. 30.

proporcingas tokių lėšų kiekis būtų panaudotas ir investicijoms į tinklus;

38. ragina valstybes nares supaprastinti tinklo operatorių prieigą prie valstybių narių valdomų ES lėšų, pvz., įsteigiant vieno langelio principu veikiančią tarnybą tose valstybėse narėse, kuriose yra daug mažųjų ir vidutinių SSO;

39. ragina Komisiją pasiūlyti specialią finansavimo priemonę, pvz. finansuojamą pajamomis iš rinka grindžiamos išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo sistemos, kad valstybės narės galėtų remti decentralizuotus ir novatoriškus tinklų projektus, turinčius aiškią ES pridėtinę vertę, įskaitant mažesnius projektus, užtikrinant, kad valstybės narės atitinkamas lėšas veiksmingai naudotų šiais tikslais;

40. pabrėžia, kad reikia ne tik viešojo finansavimo mechanizmų, bet ir reglamentavimo sistemų, kuriomis būtų pritraukiamos privačiosios investicijos ir užtikrinami sąnaudas atspindintys tarifai;

41. yra įsitikinęs, kad išankstinės investicijos ir į ateitį nukreiptos investicijos padės šalinti tinklų kliūtis ir išvengti ribojimo; atkreipia dėmesį į tai, kad Elektros energijos rinkos modelio reglamente nustatyti išankstinės perspektyvos investicijų reguliavimo elementai, tačiau trūksta suderintos apibrėžties ir įgyvendinimo visoje Sąjungoje; ragina valstybes nares skubiai įgyvendinti Elektros energijos rinkos modelio reglamento nuostatas ir pašalinti nacionalines teisines kliūtis, NRI – pašalinti kliūtis, susijusias su reguliavimo paskatomis ir atgrasymo priemonėmis, o Komisiją – skubiai pateikti gaires dėl išankstinės perspektyvos investicijų patvirtinimo, kaip paskelbta jos Tinklų veiksmų plane[1]; mano, kad galėtų būti naudingas tolesnis derinimas šioje srityje; ragina atlikti išsamią sąnaudų ir naudos analizę ir scenarijais grindžiamą planavimą, kad būtų galima įvertinti panaudojimo ateityje tikimybę, ir rekomenduoja dviejų etapų patvirtinimo procesą didesnės rizikos projektams, pirmiausia patvirtinant mažesnius tyrimų ar planavimo biudžetus, o vėliau antrą kartą patvirtinant brangesnius etapus, kad būtų sumažinta neišnaudojamo turto rizika;

42. pripažįsta, kad investicijos į tinklus iš kapitalo rinkų gali būti skatinamos sudarant į rinką orientuotas sąlygas, pvz., užtikrinant tinkamas grąžos normas ir tvirtą reglamentavimo sistemą; pabrėžia, kad ES ir valstybės narės turėtų skatinti privačias investicijas teikdamos rizikos mažinimo priemones arba valstybių narių garantijas; ragina Komisiją ir EIB toliau stiprinti finansavimo ir rizikos mažinimo iniciatyvas ir priemones, pvz., netiesiogines garantijas, kad būtų remiama papildoma elektros energijos tinklų plėtra ir modernizavimas už prieinamą kainą sistemos operatoriams;

---

[1] 2023 m. lapkričio 28 d. Komisijos komunikatas „Tinklai, trūkstama jungtis. ES tinklų veiksmų planas“ COM(2023)0757).

pabrėžia, jog svarbu užtikrinti, kad ES elektros energijos tinklas būtų finansuojamas, taigi ir valdomas tik ES subjektų arba iš anksto patikrintų ne ES investuotojų viešojo ir privataus kapitalo lėšomis, atsižvelgiant į infrastruktūros svarbą;

43. pabrėžia, kad nors sprendimai dėl investicijų turėtų būti priimami atsižvelgiant į efektyvumą, įskaitant energijos ir išlaidų efektyvumą, investicijos turėtų būti orientuotos ne tik į kapitalo išlaidas, ir kad taip pat turėtų būti atsižvelgiama į investicijas į esamos infrastruktūros optimizavimą, atnaujinimą ir modernizavimą; todėl palankiai vertina Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos reglamento 18 straipsnį, kuriame raginama, kad taikant tarifų metodikas būtų vienodai atsižvelgiama į kapitalo ir veiklos išlaidas, o veiklos vykdytojams būtų atlyginama už padidintą tinklų eksploatavimo ir plėtros efektyvumą, be kita ko, didinant energijos vartojimo efektyvumą, lankstumą ir skaitmeninimą; ragina Komisiją ir valstybes nares visapusiškai įgyvendinti jo nuostatas ir sutelkti dėmesį į tai, kad būtų užtikrintas teisingas ir laiku atliekamas sistemos operatorių išlaidų kompensavimas;

44. pažymi, kad ES ekonomikos elektrifikavimas, kai tai techniškai ir ekonomiškai įmanoma, padėtų sumažinti tinklo tarifus, nes sąnaudos būtų paskirstytos didesniam naudotojų ratui; todėl pabrėžia, jog svarbu užtikrinti, kad būsimų tinklų plėtra būtų visiškai suderinta su paklausos prognozėmis, kurias lemia didėjantis elektrifikacijos lygis; yra susirūpinęs dėl to, kad ekspertai prognozuoja, jog tinklo tarifai iki 2050 m. padidės maždaug 50–100 proc.[1]; todėl pabrėžia, kad reikia priemonių ir iniciatyvų, kuriomis tinklo operatoriams būtų padedama veiksmingai valdyti turimą tinklų pajėgumą, be kita ko, įsigyjant lankstumo paslaugas, siekiant sumažinti neišvengiamus investicijų į tinklus poreikius; pabrėžia, kad lankstūs prijungimo susitarimai, lankstūs tinklo tarifai ir lanksčios vietos rinkos prisideda prie tinklų efektyvumo; ragina NRI skatinti šiuos lanksčius tarifus, kurie leidžia vartotojams lengvai reaguoti į kainos signalus, kartu apsaugant pažeidžiamus namų ūkius ir įmones nuo kainų piko; ragina Komisiją ir valstybes nares aktyviai šalinti kliūtis, susijusias su tarifais, prijungimo mokesčiais ir taisyklėmis, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos tarpvalstybinėms investicijoms ir investicijoms į mišrius jūrinius tinklus;

45. ragina valstybes nares įgyvendinti atitinkamą ES teisinę sistemą, kad būtų užtikrintas paklausos lankstumas, paspartinant išmaniųjų skaitiklių diegimą, suteikiant prieigą prie visų matavimo prietaisų duomenų ir užtikrinant veiksmingus kainos signalus, kad pramonės įmonės ir namų ūkiai galėtų optimizuoti savo vartojimą ir sumažinti

---

[1] ACER 2024 m. stebėsenos ataskaita „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“ („Elektros infrastruktūros plėtra konkurencingai ir tvariai energetikos sistemai remti“), op. cit.

sąskaitas už elektros energiją, kartu padedant sumažinti veiklos sąnaudas ir papildomas investicijas į tinklus;

46. pabrėžia, kad tinklo tarifų ir tam tikrų mokesčių, kuriais būtų galima sumažinti aukštas elektros energijos kainas, mažinimas, kaip siūloma Įperkamos energijos veiksmų plane, turi būti vykdomas kartu su planu, kaip iš alternatyviųjų išteklių pakeisti investicijoms į tinklus reikalingas lėšas, kad ateityje būtų išvengta nepakankamų investicijų į tinklus;

47. pabrėžia, kad svarbu kuo labiau sumažinti papildomas išlaidas vartotojų sąskaitose, atsirandančias dėl investicijų, reikalingų tinklų modernizavimui ir plėtrai siekiant ES klimato ir konkurencingumo tikslų; prašo Komisijos bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir parengti suderintą geriausios patirties pavyzdžių rinkinį, skirtą investicijoms ir sąžiningai tinklo tarifų sudėčiai, daug dėmesio skiriant skaidrumo didinimui ir su energija nesusijusių mokesčių pašalinimui iš tarifų;

48. atkreipia dėmesį į tai, kad perdavimo infrastruktūra ir tarpzoninis pralaidumas yra labai svarbūs integruotai rinkai ir keitimuisi mažų ribinių sąnaudų atsinaujinančiosios energijos ištekliais, kartu užtikrinant sistemos saugumą; pažymi, kad Elektros energijos rinkos modelio reglamente nustatytas minimalus 70 proc. pralaidumo, skirto tarpzoninei prekybai, iki 2025 m. tikslas, tačiau valstybės narės toli gražu nėra jo pasiekusios; todėl primygtinai ragina valstybes nares ir jų PSO paspartinti pastangas siekiant kuo labiau padidinti tarpzoninės prekybos galimybes, kad būtų užtikrinta veiksminga elektros energijos vidaus rinka, tinkami investiciniai sprendimai ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos integracija; apgailestauja dėl to, kad siekiant šio tikslo dažnai atsirasdavo perskirstymo išlaidų; pažymi, kad esami sąnaudų pasidalijimo mechanizmai, pvz., tarpvalstybinis sąnaudų paskirstymas (TSP), perdavimo sistemos operatorių (PSO) intersisteminis kompensavimas ir perskirstymo sąnaudų pasidalijimas, yra riboti ir sunkiai įgyvendinami, o tai neskatina tarpvalstybinių investicijų, tokių kaip investicijos į jūrinius tinklus; ragina Komisiją visapusiškai peržiūrėti ir patobulinti šiuos mechanizmus, kad jie atspindėtų bendrą infrastruktūros naudą ir kad būtų atsižvelgta į elektros energijos srautų – tiek vidaus, tiek tarpvalstybinių – įvairovę, įskaitant sąžiningą ir subalansuotą tarpvalstybinių infrastruktūros projektų sąnaudų ir naudos pasidalijimo mechanizmą, pagrįstą objektyviais kriterijais;

49. atkreipia dėmesį į 2025 m. balandžio mėn. ENTSO-E ataskaitą dėl galimų alternatyvių prekybos zonų konfigūracijų, grindžiamų PSO pateiktu vietos ribinių kainų modeliavimu;

Tinklo tobulinimo technologijos, skaitmeninimas, novatoriški sprendimai ir atsparumas

50. pabrėžia, kad tinklo tobulinimo technologijos, skaitmeniniai sprendimai, pagalbinės paslaugos ir duomenų valdymo technologijos, taip pat išmanieji energijos prietaisai, dažnai naudojantys dirbtinį intelektą, gali gerokai padidinti esamų tinklų pajėgumų efektyvumą ir kuo labiau padidinti turimų išteklių naudojimą, sumažinant naujos infrastruktūros poreikį, pavyzdžiui, teikiant tikralaikę informaciją apie energijos srautus; todėl primygtinai reikalauja išnagrinėti šias technologijas ir novatoriškus sprendimus; primygtinai ragina nacionalines reguliavimo institucijas skatinti PSO ir SSO labiau pasikliauti tokiomis technologijomis, įvertinant šių technologijų sąnaudas ir naudą, palyginti su tinklo plėtra ir taikant atlygio sistemas, grindžiamas nauda, o ne sąnaudomis, ir atlikti PSO ir SSO lyginamąją analizę pagal tokių technologijų diegimą; ragina Komisiją toliau skatinti tokias novatoriškas technologijas vertinant projektus, dėl kurių teikiamos paraiškos ES finansavimui gauti;

51. palankiai vertina ENTSO-E ir ES SSO subjekto iki šiol atliktą darbą kuriant „TSO / DSO Technopedia“[1] ir ragina Komisiją įpareigoti kas dvejus metus atnaujinti „Technopedia“, kad joje būtų tiksliai atspindėti įtrauktų technologijų technologinės parengties lygiai (angl. TRL);

52. ragina Komisiją ir valstybes nares toliau sudaryti sąlygas ir didinti Europos elektros energijos sistemos skaitmeninimą, kad būtų galima optimizuoti jos veikimą ir sumažinti spaudimą tiekimo grandinei; pabrėžia, kad dalijimasis duomenimis ir jų sąveika yra būtini tinklų planavimui ir optimizavimui; ragina valstybes nares, NRI, ES SSO subjektą ir ACER tęsti ir paspartinti darbą, susijusį su stebėsenos sistema, pagrįsta išmaniųjų tinklų veiklos rezultatų vertinimo rodikliais (toliau – išmaniųjų tinklų rodikliai), kaip numatyta Elektros energijos direktyvoje;

53. pabrėžia, kad būtina skubiai didinti ypatingos svarbos elektros energijos infrastruktūros, įskaitant jungiamąsias linijas ir povandeninius kabelius, kuriems gresia sabotažo pavojus, saugumą ir jos atsparumą ekstremaliems meteorologiniams reiškiniams, klimato kaitai ir fiziniams bei skaitmeniniams išpuoliams; pabrėžia, kad reikia stiprinti bendradarbiavimą nacionaliniu, regioniniu ir ES lygmenimis;

54. pabrėžia didėjančią koordinuotų kibernetinių išpuolių, nukreiptų prieš visą ES elektros energijos tinklą, riziką; primena, kad svarbu greitai įgyvendinti kibernetinio saugumo ir kitus susijusius tinklų

---

1 ES SSO subjektas, „Implementation of Action 7 in the EU Action Plan for Grids: DSO/TSO Technopedia, ENTSO-E & DSO Entity“, 2024 m. gruodžio 18 d.

kodeksus ir susijusius teisės aktus, pvz., TIS 2 direktyvą[1] ir Kibernetinio saugumo aktą[2], ir ragina Komisiją atliekant būsimas teisėkūros peržiūras ištaisyti fizinės tinklų įrangos, įskaitant nuotoliniu būdu valdomą tinklų įrangą, pvz., inverterius, kuri šiuo metu neatitinka pakankamai aukštų kibernetinio saugumo standartų, statusą, ypač tais atvejais, kai gamintojas, priklausantis ES nepriklausančios šalies jurisdikcijai, privalo tos ES nepriklausančios šalies valdžios institucijoms pranešti informaciją apie programinės ar aparatinės įrangos pažeidžiamumą; ragina stiprinti visų šalių bendradarbiavimą ES lygmeniu, kad būtų stiprinama parengtis ir atsparumas; mano, kad NRI turėtų pripažinti operatorių dėl kibernetinio saugumo ir atsparumo priemonių taikymo patiriamas išlaidas ir teikti paskatas investicijoms, susijusioms su atsparumo kibernetinėms, fizinėms ir hibridinėms grėsmėms energetikos infrastruktūrai didinimu, įskaitant prisitaikymo prie klimato kaitos priemones;

55. pabrėžia, kad reikia dėti daugiau pastangų siekiant apsaugoti esamą ir būsimą ypatingos svarbos povandeninę ir sausumos energetikos infrastruktūrą; mano, kad ES turėtų atlikti didesnį vaidmenį užkertant kelią incidentams, keliantiems grėsmę šiai infrastruktūrai, skatinant infrastruktūros stebėseną ir pažeistos infrastruktūros atkūrimą remiantis pažangiosiomis technologijomis; ragina Komisiją ir valstybes nares ieškoti sprendimų, kaip padidinti ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugą ir atsparumą, įskaitant tokių priemonių ir technologijų finansavimo sprendimus;

56. pripažįsta, kad nauji aukštos įtampos elektros tinklų projektai suteikia daugiafunkcinę ir ekonomiškai efektyvią galimybę integruoti papildomus saugumo priemones (t. y. jutiklius, sonarus ir kt.) ir aplinkosaugos sprendimus (t. y. apsaugos nuo paukščių sistemas, gaisro detektorius, žaliuosius koridorius ir kt.), jeigu jie planuojami kompleksiškai; prašo Komisijos parengti gaires NRI, kad būtų užtikrinta, jog pirminis tinklų projektų planavimas ir finansavimas būtų vykdomas atsižvelgiant į šiuos aspektus;

57. primygtinai ragina Komisiją, SSO ir PSO sukurti ES priklausančią bendrą Europos energetikos duomenų erdvę, pagrįstą techninėmis

---

1 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2555 dėl priemonių aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 910/2014 ir Direktyva (ES) 2018/1972 ir panaikinama Direktyva (ES) 2016/1148, (TIS 2 direktyva) (OL L 333, 2022 12 27, p. 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj.

2 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/881 dėl ENISA (Europos Sąjungos kibernetinio saugumo agentūros) ir informacinių ir ryšių technologijų kibernetinio saugumo sertifikavimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 526/2013 (Kibernetinio saugumo aktas) (OL L 151, 2019 6 7, p. 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj.

ekspertinėmis žiniomis ir praktika naudojant turimus duomenis[1] ir bendrą taisyklių rinkinį, kuriuo užtikrinamas saugus, skaidrus energetikos duomenų perkeliamumas ir sąveikumas, kai suderinti duomenys yra saugiai valdomi, jais keičiamasi ir jie saugomi ES; pabrėžia, kad ši bendra Europos energetikos duomenų erdvė turėtų palengvinti duomenų kaupimą ir dalijimąsi jais pasitelkiant tinkamas valdymo struktūras ir dalijimosi duomenimis paslaugas, remiant ypatingos svarbos energetikos operacijas, įskaitant perdavimą ir paskirstymą; pabrėžia, kad Europos PSO, SSO ir kiti anksčiau patikrinti elektros tinklų subjektai turi gebėti saugiai ir išmaniai eksploatuoti tinklus, optimizuoti jų naudojimą integruodami lankstumą ir novatoriškas technologijas, laikydamiesi pagrindinių sąveikumo, pasitikėjimo, duomenų vertės ir valdymo principų; pažymi, kad keitimosi duomenimis susitarimuose taip pat turi būti atsižvelgiama į sąveiką su ES nepriklausančiomis šalimis;

58. pripažįsta lankstumo, kaip būtinos priemonės siekiant optimizuoti sistemos veikimą, išlaikyti sistemos stabilumą ir suteikti vartotojams daugiau galių skatinant juos keisti savo vartojimo įpročius, potencialą; pabrėžia, kad svarbu įgyvendinti tinkamas priemones siekiant užtikrinti veiksmingus kainos signalus, kuriais būtų skatinamas lankstumas, be kita ko, iš visų galutinių vartotojų, ir užtikrinti, kad visais ištekliais būtų prisidedama prie sistemos saugumo, be kita ko, spartinant išmaniųjų skaitiklių diegimą, išmaniųjų taupiai energiją naudojančių pastatų statybą ir suteikiant prieigą prie visų matavimo prietaisų duomenų; prašo NRI pripažinti sistemos lankstumo inovacijas ir bandomuosius projektus, jei jie nedaro neigiamo poveikio bendrai tinklų pusiausvyrai ir stabilumui, siekiant toliau skatinti inovacijas;

59. ragina NRI glaudžiai bendradarbiauti su PSO ir SSO siekiant įvertinti nacionalinių sistemų lankstumo potencialą ir poreikius vykdant dabartinį ir būsimą planavimą, atsižvelgiant į pramonę, stambius vartotojus, didelius generatorius ir kaupimo įrenginius; ypač pabrėžia, kad kaupimo įrenginiai, įskaitant ilgalaikį elektros energijos kaupimą, galintys tiekti elektros energiją iki 100 valandų, gali atlikti itin svarbų vaidmenį teikiant perkrovos valdymo paslaugas tinklui; pažymi, kad, siekdami teikti šias esmines sistemos paslaugas, investuotojams į kaupimo įrenginius reikia stabilių ilgalaikių pajamų modelių, panašių į sėkmingai taikomas paramos schemas, kurie padėjo sėkmingai užtikrinti pajamų tikrumą atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos įrenginiams;

---

1 Europos Komisijos Energetikos generalinis direktoratas, Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research ISI, Guidehouse, McKinsey & Company, TNO, Trinomics, Utrecht University, Berkhout, V., Villeviere, C., Bergsträßer, J., Klobasa, M., Regeczi, D., Dognini, A., Singh, M., Stornebrink, M., Hülsewig, T., Seigeot, V., Lenzmann, F.Breitschopf, B., „Common European Energy Data Space“, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2023 m.

Tiekimo grandinė, žaliavos ir įgūdžių poreikis

60. su susirūpinimu pažymi, kad dėl didėjančios tinklo technologijų paklausos visame pasaulyje didėja spaudimas tiekimo grandinėms ir kabelių, transformatorių, komponentų ir ypatingos svarbos technologijų prieinamumui; pabrėžia 2025 m. vasario mėn. Tarptautinės energetikos agentūros ataskaitoje „Building the Future Transmission Grid“[1] („Ateities perdavimo tinklo kūrimas“) pateiktas išvadas, kad šiuo metu kabeliams įsigyti reikia dvejų–trejų metų, o saugiems didelės galios transformatoriams – iki ketverių metų, tuo tarpu vidutinis kabelių ir didelės galios transformatorių diegimo laikas nuo 2021 m. išaugo beveik dvigubai;

61. yra susirūpinęs dėl ilgo daugelio tinklo technologijų komponentų diegimo laikotarpio ir tebėra pasiryžęs išlaikyti Europos technologijų lyderystę tinklo technologijų srityje, pabrėždamas būtinybę diegti inovacijas, kad būtų kuriamos, demonstruojamos ir diegiamos Europos didelio pajėgumo tinklo technologijos ir novatoriškos tinklo stiprinimo technologijos;

62. pabrėžia, kad tinklo infrastruktūrai būtinos ypatingos svarbos ir strateginės žaliavos – aliuminio ir vario poreikis iki 2050 m. turėtų išaugti atitinkamai 33 proc. ir 35 proc.[2]; atkreipia dėmesį į Komisijos sprendimą, kuriuo tam tikri ypatingos svarbos žaliavų projektai pripažįstami strateginiais projektais pagal Ypatingos svarbos žaliavų aktą[3], siekiant užtikrinti prieigą prie šių pagrindinių medžiagų ir įvairinti tiekimo šaltinius; ragina Komisiją ir valstybes nares didinti perdirbimą ir šiuo tikslu remti strategines partnerystes ir prekybos susitarimus;

63. pabrėžia, kad reikia stiprinti tinklų tiekimo grandines, kad būtų padidinta tinklo technologijų pasiūla už prieinamą kainą ir taip sumažintos išlaidos, kurias vartotojai patiria dėl tinklo mokesčių; ragina laikytis strateginio požiūrio į su tinklais susijusių energetikos

---

1 Tarptautinė energetikos agentūra, „Building the Future Transmission Grid – Strategies to navigate supply chain challenges“, 2025 m. vasario mėn., https://iea.blob.core.windows.net/assets/a688d0f5-a100-447f-91a1-50b7b0d8eaa1/BuildingtheFutureTransmissionGrid.pdf.

2 KU Leuven, Eurometaux, „Study quantification metal supply needed to reach EU’s climateneutral objective“, 2022 m. balandžio 25 d., https://www.eurometaux.eu/media/hxdhepyp/press-release-study-quantifies-metal-supplies-needed-to-reach-eu-s-climate-neutrality-goal.pdf.

3 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1252, kuriuo nustatoma saugaus ir tvaraus ypatingos svarbos žaliavų tiekimo užtikrinimo sistema ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1724 ir (ES) 2019/1020 (OL L, 2024/1252, 2024 5 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

technologijų, komponentų ar ypatingos svarbos medžiagų įsigijimą, kad būtų išvengta priklausomybės nuo pavienių tiekėjų už ES ribų;

64. mano, kad siekiant išspręsti tiekimo grandinės pajėgumų trūkumo problemą, reikia visa apimančio, koordinuoto, ilgalaikio tinklų planavimo visoje Europos energetikos sistemoje ir kad toks planavimas suteikia gamintojams būtiną skaidrumą ir nuspėjamumą, kad jie galėtų tinkamai planuoti gamybos pajėgumų didinimą; mano, kad toks planavimas turi būti patikimas ir sudaryti sąlygas naujiems verslo modeliams, pvz., ilgalaikiams pagrindų susitarimams ir pajėgumų rezervavimo sutartims;

65. ragina kuo labiau standartizuoti pagrindinę elektros energijos tinklų įrangą, kiek tai techniškai įmanoma, Komisijai, PSO, SSO ir pramonei atliekant bendrą techninį vertinimą, apimantį visus įtampos lygius, kad būtų padidinta gamyba, sumažintos kainos ir diegimo laikas bei skatinama sistemų sąveika;

66. pabrėžia, kad reikia skubiai spręsti darbo jėgos trūkumo energetikos sektoriuje problemą; pažymi, jog Komisija prognozuoja, kad siekiant diegti atsinaujinančiuosius energijos išteklius, atnaujinti ir plėsti tinklus ir gaminti efektyvaus energijos vartojimo technologijas reikia gerokai padidinti energijos sektoriaus darbuotojų skaičių; apgailestauja dėl elektromechanikų ir montuotojų trūkumo, apie kurį pranešė 15 valstybių narių, ir dėl to išaugo SSO ir PSO personalo poreikiai; pabrėžiama, kad iki 2030 m. energetikos sektoriaus darbuotojų skaičius turi išaugti 50 proc., kad būtų užtikrintas atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimas[1], tinklo plėtra ir energijos vartojimo efektyvumas, o iki 2050 m. elektros energijos skirstymo sektoriuje reikės dar 2 mln. darbo vietų; ragina imtis mokymo, kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo iniciatyvų, pirmenybę teikiant su elektros tinklais susijusiems įgūdžiams, kad būtų pašalintos įgūdžių spragos; palankiai vertina universitetų ir verslo partnerystę ir tikslines ES įgūdžių akademijas strateginiuose sektoriuose, įskaitant tinklus; skatina SSO ir PSO įvairinti savo darbo jėgą, be kita ko, didinant moterų įsitraukimą;

67. pakartoja, kad valstybės narės ir ES turėtų bendradarbiauti siekdamos pritaikyti atitinkamų įgūdžių programas ir plėtoti geriausią patirtį, kad būtų patenkintas didėjantis įgūdžių poreikis visais švietimo lygmenimis, daug dėmesio skiriant lyčių pusiausvyros skatinimui šiame sektoriuje;

68. pabrėžia, kad MVĮ ir ES įmonės atlieka labai svarbų vaidmenį tiekiant elektros tinklo technologijas; atkreipia dėmesį į tai, kad reikia užtikrinti prieinamą elektrifikaciją, ribojant su tiekimo grandine susijusias išlaidas ir užtikrinant kvalifikuotą darbo jėgą;

---

[1] 2025 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatas „Įgūdžių sąjunga“ (COM(2025)0090).

Jūra

69. pripažįsta, kokia svarbi strateginė jūros regiono plėtra siekiant ES energetinio savarankiškumo, didesnio atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo, atsparios ir ekonomiškai efektyvios elektros energijos sistemos ir poveikio klimatui neutralumo iki 2050 m. tikslų; pabrėžia, kad svarbu visapusiškai išnaudoti penkių Europos jūrų baseinų teikiamas galimybes jūrų išteklių energijos gamybai; pabrėžia, kokia ypatingai svarbi Šiaurės jūrų teritorija (apimanti Šiaurės jūrų geografinę teritoriją, įskaitant Airijos ir Keltų jūras), kurioje yra palankios sąlygos ir didžiausias potencialas, nes pagal Šiaurės jūrų bendradarbiavimo energetikos srityje susitarimą iki 2050 m. numatoma įrengti 300 GW galios elektros energijos gamybos pajėgumų jūroje; palankiai vertina šioje srityje padarytą pažangą; pabrėžia, kad reikia sukurti sudėtingąjį jūros tinklą, įskaitant mišrias jungiamąsias linijas, visų pirma Šiaurės jūrų, kad būtų visiškai išnaudotas jūros potencialas ir pagerinta elektros energijos rinkos integracija; ragina Komisiją ir valstybes nares stiprinti regioninį bendradarbiavimą tinklų planavimo ir energetikos srityje visuose jūrų baseinuose su ES kaimyninėmis šalimis, visų pirma su Jungtine Karalyste ir Norvegija, ypač plėtojant jūros vėjo jėgaines ir planuojant bei kuriant elektros tinklus;

70. pabrėžia, kad reikia stabilios ir nuspėjamos reguliavimo sistemos, kuria būtų užtikrinta optimali prekybos tvarka, kad būtų užtikrintas reikiamas investuotojų pasitikėjimas siekiant remti jūros jėgainių tinklo ir jūros vėjo energijos projektų plėtrą ir sujungimą, užtikrinant rinkos veiksmingumą ir efektyvius tarpvalstybinius energijos srautus, be kita ko, su ES nepriklausančiomis šalimis; pabrėžia, kad būtina stiprinti nacionalinius tinklus, kai to reikia, kad būtų galima kuo labiau išnaudoti jūros energijos teikiamą naudą; pripažįsta, kad perdavimo jūroje ir gamybos išteklių derinys (jūriniai hibridai) bus neatsiejama veiksmingos tinklo sistemos dalis, nes tai duoda nemažai privalumų Europos energetikos sistemai, tačiau vis dar trūksta tinkamos reglamentavimo sistemos, kuri skatintų būtinas investicijas;

Bendradarbiavimas su ES nepriklausančiomis šalimis

71. ragina valstybes nares stiprinti bendradarbiavimą ir koordinavimą su bendramintėmis ne ES šalimis, pvz., Norvegija ir Jungtine Karalyste; primena, kad elektros energijos infrastruktūros plėtojimas, siekiant išnaudoti Šiaurės jūrų vėjo energijos potencialą, yra bendras ES ir Jungtinės Karalystės prioritetas;

72. pabrėžia, kad reikia pragmatiško ir bendradarbiavimo principu grindžiamo požiūrio į ES ir JK prekybą elektros energija; ragina Komisiją glaudžiai bendradarbiauti su JK administracija, kad būtų susitarta dėl abipusiai naudingo prekybos susitarimo, kuriuo būtų sustiprintas tiekimo saugumas ir abiejų jurisdikcijų būdas, kuriuo galima pasiekti nulinį išmetamo ŠESD kiekio lygį; be to, mano, kad

prekybos susitarimų veiksmingumą galima dar labiau padidinti; ragina Komisiją šiuo klausimu konstruktyviai bendradarbiauti su JK, kaip partnere;

Atokiausi regionai

73. pabrėžia, kad atokiausiems ES regionams ir kitoms teritorijoms, neprijungtoms prie Europos elektros tinklų, tenka susidurti su unikaliais iššūkiais; pabrėžia jų priklausomybę nuo importo ir didelį pažeidžiamumą dėl elektros energijos tiekimo sutrikimų ir ekstremalių klimato reiškinių; atkreipia dėmesį į tai, kad svarbu kurti atsparias ir autonomines energetikos sistemas plėtojant vietos tinklus ir švaresnės energijos gamybą; ragina Komisiją Europos elektros tinklų dokumentų rinkinyje atsižvelgti į konkrečius šių regionų poreikius ir pasiūlyti papildomą finansinę paramą, kad būtų padidintas jų energetikos sistemų savarankiškumas ir kompensuota jungčių trūkumo ir platesnės prijungimo prie tinklo naudos stoka;

°

° °

74. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.